

## BOGANMELDELSER.

Statsministeriets Udvalg for nye Markeder. Rapport Nr. 1. Fiskerierhvervet. November 1929. 77 Sider.

Som et Led i Bestræbelserne for at fremme den Tilpasningsproces, som det danske Samfund i beskæftigelsesmæssig Henseende for Tiden gennemgaar, nedsattes den 1. Juni 1929 Udvalget for nye Markeder. For ikke at sinke Iværksættelsen af de Foranstaltninger, Udvalget enes om at foreslaa, har det valgt i Stedet for Afgivelsen af den samlede Betænkning, der er Sædvane her i Landet, i en Række Special-Rapporter at redegøre for Udvalgets Indstillinger, efterhaanden som Arbejdet skrider frem. Denne stykkevise Udsendelse af Udvalgets Beretninger, som Dr. Fraenkel i en Særudtalelse tager Afstand fra, har sikkert sine Fordele, forudsat hver Beretning indeholder en Helhedsundersøgelse af et bestemt Erhvervsomraade; men man savner i Udvalgets Rapport Nr. 1: Fiskerierhvervet, en Fremstilling bl. a. af Spørgsmaalet om Fiskeriindustrien og det store Havfiskeri, som Udvalget ganske vist forbeholder sig senere at gøre til Genstand for Undersøgelse. Da imidlertid de stillede Forslag til positive Lovforanstaltninger ogsaa — og vel ikke mindst — tager Sigte paa det store Havfiskeri, vanskeliggøres en Helhedsbedømmelse af Udvalgets Indstillinger derved, at dette vigtige Omraade er udeladt.

Udvalget paaviser, at den danske Fiskeexport har været i stadig og jævn stærk Stigning fra 6—7 Mill. Kr. i 1910 til 29 Mill. Kr. i 1928 — en Stigning, der — sammenholdt med den samtidig stedfundne Fordobling af Fangstkvantum — illustrerer den betydelige Udvikling, Erhvervet allerede i det stille har gennemgaaet.

Der gives i Rapportens første Afsnit adskillige Oplysninger af Interesse, saaledes ikke mindst Paavisningen af, at der for vor Kvalitetsfisk ligger betydelige hidtil uopdyrkede Markedsomraader i Lande, hvor vi i Forvejen har godt Fodfæste. En Hovedanke maa dog anføres. Udvalget meddeler en

## BOGANMELDELSER.

Statsministeriets Udvalg for nye Markeder. Rapport Nr. 1. Fiskerierhvervet. November 1929. 77 Sider.

Som et Led i Bestræbelserne for at fremme den Tilpasningsproces, som det danske Samfund i beskæftigelsesmæssig Henseende for Tiden gennemgaar, nedsattes den 1. Juni 1929 Udvalget for nye Markeder. For ikke at sinke Iværksættelsen af de Foranstaltninger, Udvalget enes om at foreslaa, har det valgt i Stedet for Afgivelsen af den samlede Betænkning, der er Sædvane her i Landet, i en Række Special-Rapporter at redegøre for Udvalgets Indstillinger, efterhaanden som Arbejdet skrider frem. Denne stykkevise Udsendelse af Udvalgets Beretninger, som Dr. Fraenkel i en Særudtalelse tager Afstand fra, har sikkert sine Fordele, forudsat hver Beretning indeholder en Helhedsundersøgelse af et bestemt Erhvervsomraade; men man savner i Udvalgets Rapport Nr. 1: Fiskerierhvervet, en Fremstilling bl. a. af Spørgsmaalet om Fiskeriindustrien og det store Havfiskeri, som Udvalget ganske vist forbeholder sig senere at gøre til Genstand for Undersøgelse. Da imidlertid de stillede Forslag til positive Lovforanstaltninger ogsaa — og vel ikke mindst — tager Sigte paa det store Havfiskeri, vanskeliggøres en Helhedsbedømmelse af Udvalgets Indstillinger derved, at dette vigtige Omraade er udeladt.

Udvalget paaviser, at den danske Fiskeexport har været i stadig og jævn stærk Stigning fra 6—7 Mill. Kr. i 1910 til 29 Mill. Kr. i 1928 — en Stigning, der — sammenholdt med den samtidig stedfundne Fordobling af Fangstkvantum — illustrerer den betydelige Udvikling, Erhvervet allerede i det stille har gennemgaaet.

Der gives i Rapportens første Afsnit adskillige Oplysninger af Interesse, saaledes ikke mindst Paavisningen af, at der for vor Kvalitetsfisk ligger betydelige hidtil uopdyrkede Markedsomraader i Lande, hvor vi i Forvejen har godt Fodfæste. En Hovedanke maa dog anføres. Udvalget meddeler en

Række Oplysninger om de forskellige Landes Fiskeforbrug, samlede Import og Danmarks samlede Andel heri; men af større Betydning til Belysning af vort nuværende Fiskeris Afsætningsmuligheder vilde Oplysninger have været om Landenes Forbrug af de Fiskearter, vi faktisk eksporterer. Englands Forbrug af Fiskekvaliteter og Fiskearter, som vi ikke fanger, er naturligvis af Interesse ved Overvejelser, om vi bør slaa ind paa saadan Fangst — og her kommer særlig det store Havfiskeri i Betragtning —, men til Illustration af Muligheden for øget Afsætning af f. Eks. vore Rødspætter, hvis Fangst-værdi i 1928 androg over  $\frac{1}{3}$  af Danmarks samlede Fiskefangst, vilde det have haft Interesse at kende Englands samlede Forbrug af Rødspætter, eller i Mangel heraf den samlede Import. Er Forholdet f. Eks. ændret siden 1923, da England aftog omtrent Halvdelen af sin Import af Rødspætter fra Danmark?

Et Lands Fiskeforbrug spænder over vidt forskellige Arter og Kvaliteter, der til en vis Grad hver har deres bestemte Køberklasse. Det virker derfor i nogen Grad som en Tilsøring, naar Udvalget sammenstiller den samlede danske Fiskeeksports Kvantum i 1928, 50 Mill. kg, med Englands og Tysklands samlede Import, 300—400 Mill. kg. Thi den danske Eksportfisk, hvis Gennemsnitspris i Kraft af Art og Kvalitet ligger flere Gange højere end Gennemsnitsprisen paa den samlede Import og Forbruget af Fisk i de paagældende Lande, aftages vistnok fortrinsvis af de velstillede Befolkningslag (i Modsætning til f. Eks. det danske Smør, der i højere Grad efterspørges af den brede Befolknings store Køberklasser), medens den store Befolknings Fiskeforbrug i alt væsentlig tilfredsstilles af andre og ringere Fiskekvaliteter end den danske Eksportfisk. Udvalget burde her have trukket Linien skarpt op. Thi Muligheden for en stærkt øget Afsætning af dansk Fiskefangst ligger sikkert særlig deri, om dansk Fiskeribrug — foruden de hidtil benyttede og ikke fuldt udnyttede — tillige skal slaa ind paa Fangstmaader, som muliggør lønnende Afsætning af billigere Kvaliteter. Spørgsmaalet om væsentlig Markedserobring er i sidste Instans Spørgsmaalet om Fiskeriets Driftsformer, d. v. s. hvorvidt dansk Fiskeri foruden paa Fangst mere i det smaa af Ekstrakvaliteter fremtidig tillige skal baseres paa det egentlige Havfiskeris Storfangst af grovere Kvaliteter, der i Kraft af Prisbillighed kan faa væsentlig nye og store Køberklasser i Tale.

Udvalgets Undersøgelser af Markedsforholdene konkluderer

i, at Hjemmemarkedet for Fisk vil kunne forøges, og at der paa det udenlandske Marked vil kunne afsættes langt større Mængder af Fisk og Fiskeprodukter, end Tilfældet nu er. Ved sine Undersøgelser er Udvalget da kommet til den Opfattelse, at der er Basis for en betydelig Udvikling af Fiskerierhvervet, men at denne Udvikling ikke kan finde Sted, uden at der gennemføres en Række Foranstaltninger, om hvilke der er Enighed indenfor Udvalget.

Bygning af en Fiskerflaade med Storfangst i fjernere Farvande for Øje og Modernisering af det mindre Havbrugs Driftsmidler vil nødvendigvis øge Fiskerierhvervets i Forvejen betydelige Kreditbehov. Med Rette har Udvalget derfor ogsaa skudt Spørgsmaalet om Fiskeriets Finansiering i Forgrunden.

Udvalget har udarbejdet et Udkast til Lov om Oprettelse af en Kreditforening for Ejere af danske Fiskefartøjer, der for et samlet Paalydende af 10 Mill. Kr. skal kunne udstede  $4\frac{1}{2}$  og 5 pCt. Kasseobligationer med Statsgaranti for de halvaarlige Renter og for vedtægtsmæssig Amortisation i Løbet af højst 15 Aar. Laan skal kun ydes mod behørig tinglyst eller indregistreret Pant i danske Fiskefartøjer med Motor og andet Tilbehør til et Beløb af højst  $\frac{3}{5}$  af Vurderingssummen. Udvalget, hvis Forslag til positive Foranstaltninger helt igennem bevæger sig paa en Linie parallel med den, Landbruget har fulgt, fremhæver, at der ikke bør ske en mekanisk Efterligning af Landbrugets Kreditinstitutioner, men at disse bør modificeres under Hensyn til Fiskerierhvervets særlige Forhold. Udvalget anfører rigtigt, at Pant i fast Ejendom frembyder langt bedre Sikkerhed end Pant i Fiskefartøjer, hvortil knytter sig en langt større Risiko, og erkender, at den kortere Amortisationstid ingenlunde helt kan eliminere denne Forskel i Panternes Forskelligartethed. Udvalget har altsaa sine Betænkeligheder; men Spørgsmaalet er, om disse i tilstrækkelig Grad er taget i Betragtning ved Lovudkastet. Sikkerheden for ethvert Udlaan, selv indenfor Realkreditten, beror til en vis Grad paa Laantagerens Person, men Personen har en Betydning for Pantesikkerheden i et Fiskefartøj, som slet ikke kan sammenlignes med Personens Betydning indenfor Realkreditten paa Landjorden. Et andet Forhold, som forøger Vanskeligheden for en Kreditforening for Fiskefartøjer, ligger i Spørgsmaalet om Søpanteretten, som Udvalget overhovedet ikke omtaler. Forholdet er dette, at en Leverandør til en Kutterejer, som fisker fra fremmed Havn i Ind- eller Udland, indenfor et Aar har Søpanteret i Kutteren med alt dens Tilbehør for ydet Kredit til

Indkøb af Proviant, Brændselsmaterialer, Redskaber m. v. Den Søpanteret, som Leverandørerne herved erhverver, gaar forud for al anden Pant i Kutteren og kan meget let antage et saadant Omfang, at den foreslaaede Kreditforenings Førstepantsret bliver af illusorisk Betydning, jfr. herved, at vistnok samtlige de Tab, Statslaanefonden har lidt ved sin Udlaansvirksomhed i større søgaaende Kuttere, hidrører derfra, at Søpanteretskrav er gjort gældende fra Ind- eller Udland. Selv om de enkelte Medlemmer af den paatænkte Kreditforening kun hæfter solidarisk med 10 pCt. af de dem ydede Laan, vil Søpanterettens Eksistens utvivlsomt afholde adskillige forsigtige Kutterejere, som nu vilde søge Statslaanefonden, fra at søge Laan i Fiskerikreditforeningen, thi Fiskerbefolkningen forstaar meget vel de Konsekvenser, som Søpanteretten kan medføre. En Ophevelse af Søpanteretten vilde ganske vist samtidig forøge de solide Laantageres Tilslutning til Fiskerikreditforeningen og selve Panternes Sikkerhed; men Konsekvensen vilde blive, at Vareleverandørerne i fremmede Havne maatte vise Tilbageholdenhed i Kreditydelse i højere Grad, end Fiskerierhvervets Tarv gør ønskeligt. Og selv om Søpanteretten kunde tænkes begrænset alene til Vare- og Proviantgæld stiftet i udenlandske Havne, hvor den er mest paakrævet, vilde Muligheden for udenlandske Søpantekrav alligevel være en alvorlig Trusel mod Fiskerikreditforeningens Tilblivelse og Levevilkaar, saavist som en almindelig søgaaende Kutter meget vel ved et Aars Fiskeri fra engelsk Havn kan paaføre Fartøjet et Søpanteretskrav paa over 50 pCt. af Fartøjets Realisationsværdi.

Udvalget nævner, at Fiskerikreditforeningen skulde kunne bygge paa Statslaanefondens Erfaringer saavel med Hensyn til Laanegrænser som med Tilsynet med de pantsatte Fartøjer; men Udvalget oplyser intet om, af hvilken Karakter Statslaanefondens Erfaringer har været. For de større søgaaende Kutteres Vedkommende tør det vistnok siges, at Statslaanefondens Virksomhed kun undtagelsesvis har bragt Statskassen Tab; i hvert Tilfælde har Laanene til Fiskekuttere sikkert paadraget Staten betydelig mindre Tab end Laanene til de mindre Erhvervsdrivende indenfor Haandværk, Handel m. v.

Efter den gældende Lovgivning kan Statslaanefonden udlaane indtil  $\frac{2}{3}$  af Taksationssummen i nye Fiskekuttere mod en aarlig Renteydelse af  $4\frac{1}{2}$  pCt., et afdragsfrit Tidsrum, der faktisk naar op imod 2 Aar, og derefter en 10aarig Amortisationstid. For Maskinlaan er Amortisationstiden 5 Aar uden afdragsfri Periode. Statslaanefonden har imidlertid gennemgaaende været

meget forsigtig i sin Udlaansvirksomhed, saaledes at den i Stedet for at yde op imod de  $\frac{2}{3}$  af Fartøjets Taksationspris som Regel har ligget nede omkring  $\frac{2}{5}$ . Det synes et Spørgsmaal, om ikke den Kredittrang, som ubestridelig er til Stede indenfor Fiskerierhvervet, lige saa vel kunde tilfredsstilles ved en Ændring i Statslaanefondens Udlaansregler, f. Eks. derved at de ydede Laan kom op imod de  $\frac{2}{3}$  af Taksationsprisen, og at Amortisationsperioden forlængedes til 15 Aar for Laan i det samlede Fartøj og 7 à 8 Aar for Motorlaan.

Selv om den foreslaede Fiskerikreditforening maatte blive dannet og derved give Fiskerierhvervet den lettere Adgang til billig Kapital, som er en Betingelse for Fiskeriflaadens Fornyelse, vil Foreningen langt fra kunne tilfredsstille Erhvervets Kreditbehov, og Udvalget foreslaar derfor Oprettelse af en speciel Fiskeribank efter noget lignende Principper som den i Norge i 1919 som Statsforetagende oprettede Fiskeribank. Udvalget har udarbejdet et Udkast til Oprettelsen af en dansk Statsfiskeribank tildels efter norsk Mønster, men anbefaler, at der dog forinden ved Regeringens Foranstaltning indledes Forhandlinger med Hovedbankerne med det Formaal at faa oprettet en dansk Fiskeribank som privat Aktieselskab, hvortil Stat, Kommuner og Hovedbanker skulde indskyde Kapital (eventuelt en ren Privatbank). Saafremt en saadan Fiskeribank skal gaa væsentligt videre i sin Udlaanspolitik, end Tilfældet er med de private Banker, som for Tiden finansierer Fiskeriet, synes Betænelighederne overordentlig store, og det er formentlig overhovedet et Spørgsmaal, om der herhjemme er særlig Trang til en speciel Fiskeribank, idet de paagældende Lokalbanker vistnok gennemgaaende har strakt sig vidt i Kreditydelse til Fiskerierhvervet. En Fiskeribank bør i højere Grad end enhver anden Erhvervsbank i sin Udlaansvirksomhed foretage en Personsortering, men en saadan forudsætter intimt Lokalkendskab, hvorfor Opgaven vanskeligt lader sig løse uden i Forbindelse med de Privatbanker, som nu finansierer Fiskeriet.

Udvalget stiller et velmotiveret Forslag til Lov om Udsendelse af særlige Fiskerikonsulenter, hvis Opgave skulde være at studere Afsætningsforholdene paa Hovedmarkederne, specielt England og Tyskland, og udføre en lignende — og for Fiskerierhvervet stærkt paakrævet — vejledende Virksomhed for Producenter og Forhandlere, som den Landbrugskonsulenterne til saa stort Held for vor Landbrugseksport har udført gennem en Aarrække. Derimod synes Forslaget om Oprettelse af et midler-

tidigt Embede som Organisationschef for Fisketransporten, ikke mindst i Indlandet, noget misforstaaet. Kunde en Instruktion gennem D. S. B. ikke gøre det? Hvis Statsbanernes Personale ikke har Viljen, skulde der snarest en Embedsmand til hver af Landets Hundreder af Jærnbanestationer, hvor Fisk indleveres, udleveres, omlades eller transiterer.

Udvalget anser det for en Nødvendighed, at der anlægges et særlig Forskningsinstitut for Fiskeriet og den dertil knyttede Industri, eventuelt at Instituttet indtil videre tilknyttes Teknologisk Institut. Der fremsættes Forslag til Lov om Oprettelse af et fiskeriøkonomisk Forskningsinstitut, for hvilket der utvivlsomt ogsaa er Trang, saa vist som der næppe findes nogen Erhvervsgruppe her i Landet, hvis Udøvere i højere Grad sætter Kapital og Arbejde ind for at skabe ny og bedre Erhvervsvilkaar. Den Energi og spekulative Interesse, som danske Fiskere og Fiskeeksportører i det stille anvender paa at finde bedre Fangstmetoder, bedre Opbevaringsmaader og gunstigere Forsendelsesvilkaar, har sikkert Krav paa Statsmagtens Støtte, og Betydningen af et særligt Forskningsinstitut for Fiskeerhvervets Udviklingsmuligheder bør i det hele ikke undervurderes. Af Betydning i Rapporten er ogsaa Forslaget om en bedre Kontrol med Fisk og Fiskevarer; Udvalget foreslaar Indførelse af et autoriseret Standardmærke som en vis Garanti for Varens Kvalitet. Udvalget har naturligvis her haft Landbrugseksportens Standardisering for Øje. Standardiseringen af Fiskeeksporten støder imidlertid paa overordentlige Vanskeligheder, idet en gros Handelen med Fisk paa alle Fangstpladser er i Hænderne paa et meget stort Antal stærkt konkurrerende Enkeltfirmaer, medens selve Afsætningen af Landbrugsprodukterne foregaar gennem enkelte store landsdelsomspændende Andelsselskaber. Selv Gennemførelsen af en Standardsortering og Standardvægt har voldt — og volder — store Vanskeligheder, til Trods for at Fordelen for den enkelte Eksportør turde være umiddelbart indlysende.

Til at bistaa ved Gennemførelsen af de af Udvalget foreslaaede Foranstaltninger anbefales sluttelig oprettet et Fiskeriraad for Danmark (samt et Fiskerinævn for Færøerne), med hvilket Fiskeriministeriet fremtidig skulde kunne raadføre sig om Erhvervets Udviklingsmuligheder og Markedsinteresser.

Erik Rambusch.